

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार
महसूल व वन विभागातील, नोंदणी व मुद्रांक
विभाग आस्थापनेवरील गट-अ ते गट-ड या
संवर्गातील पदांकरीता दिव्यांगासाठी शासन
सेवेत पदे सुनिश्चित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्र. आस्थाप-२०२१/७८६/प्र.क्र.१०६/म-१
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक:- १६ जुलै, २०२१

वाचा :- १) दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
२) केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची
दि.०४.०९.२०२१ ची अधिसूचना
३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र.दिव्यांग-२०१९/ प्र.क्र.२५१/दि.क.२,
दि.१२.११.२०२०
४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र.दिव्यांग-२०१३/प्र.क्र.३५/दि.क.२,
दि.०७.१०.२०१६.
५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन परिपत्रक क्र.दिव्यांग-२०१२/
प्र.क्र.३२/दि.क.-२, दि. ०९.०२.२०२१
६) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र.दिव्यांग-२०१९/
प्र.क्र.२५१/दि.क.२, दि.०२.०२.२०२१
७) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली
तज्ज समितीची दि.२२ व २३ फेब्रुवारी, २०२१ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.
८) शासन निर्णय क्र.आस्थाप-२०२१/७८६/प्र.क्र.१०६/म-१, दि. २५.०६.२०२१

प्रस्तावना :-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या अखत्यारितील पदांची पदे सुनिश्चित करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी दि.०४.०९.२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी प्रसिद्ध केलेली आहे. त्यामध्ये नमूद केल्यानुसार केंद्र शासनाने पदसुनिश्चिती करून दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित केलेली गट-अ ते गट-ड मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आस्थापनेवर आहेत अशा पदांबाबत, केंद्र शासनाने प्रसिद्ध केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्ये व जबाबदाच्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदांशी समान आहेत अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ती पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित राहतील तसेच राज्य शासनाच्या आस्थापनेवरील उपरोक्त पदांव्यतिरीक्त जी पदे अस्तित्वात आहेत, अशा पदासंदर्भात दिव्यांगासाठी पदसुनिश्चितीचा प्रस्ताव संबंधित विभागांनी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दिनांक १२.११.२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकान्वये गठीत केलेल्या तज्ज समितीसमोर पाठवावेत, अशा सुचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दि.०२.०२.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये दिल्या. यास अनुसरून, संदर्भ क्रमांक ७ येथे नमूद तज्ज समितीच्या दिनांक २२.०२.२०२१ रोजीच्या बैठकीत शिफारस केल्यानुसार महसूल व वन विभागातील, नोंदणी व मुद्रांक विभाग आस्थापनेवरील गट-अ ते गट-ड या संवर्गातील पदाकरीता संदर्भ क्र.८ येथील शासननिर्णयान्वये दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित करण्यात आली आहेत.

आता, नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचेकडून दि.५/७/२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये १५ पदे सुनिश्चित करण्याचा प्रस्ताव प्राप्त झाला आहे. नोंदणी महानिरीक्षक कार्यालयात

आकृतीबंधानुसार ४४ पदे असून, सदर पदांचा प्रस्ताव तज्ज्ञ समितिसमोर सादर करण्यात आला होता. तज्ज्ञ समितीने ४४ पदांपैकी २३ पदे सुनिश्चित केली असली तरी, ती एकूण १७ च पदे आहेत. (एकाच पदाची कार्यान्वयीत असलेली अनेक पदे स्वतंत्र विचारात घेतल्याने २३ पदांची सुनिश्चिती संदर्भ ८ च्या शासन निर्णयान्वये करण्यात आली आहे.) आता, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दि.२/२/२०२१ नुसार तज्ज्ञ समितीने निश्चित केलेली २३ पदे वगळता उर्वरित १५ संवर्गाबाबत निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या अखत्यारितील पदांची पदे सुनिश्चित करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी दि.०४.०१.२०२१ च्या अधिसुचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी प्रसिद्ध केलेली आहे. त्यामध्ये नमुद केल्यानुसार केंद्र शासनाने पदसुनिश्चिती करून दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित केलेली गट-अ ते गट-ड मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आरथापनेवर आहेत अशा पदांबाबत, केंद्र शासनाने प्रसिद्ध केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्ये व जबाबदाच्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदांशी समान आहेत अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ती पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित राहतील तसेच राज्य शासनाच्या आरथापनेवरील उपरोक्त पदांव्यतिरीक्त जी पदे अस्तित्वात आहेत, अशा पदासंदर्भात दिव्यांगासाठी पदसुनिश्चितीचा प्रस्ताव संबंधित विभागांनी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दिनांक १२.११.२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकान्वये गठीत केलेल्या तज्ज्ञ समितीसमोर पाठवावेत, अशा सुचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दि.०२.०२.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या आहेत.

२. यास अनुसरून, नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य पुणे, यांच्या प्राप्त प्रस्तावानुसार, केंद्र शासनाच्या दि.०४.०१.२०२१ ची अधिसुचनेतील दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या यादीतील पदांसाठी, नोंदणी व मुद्रांक विभाग आरथापनेवरील पदे या शासन निर्णयासोबतच्या विवरणपत्र-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे दिव्यांगासाठी प्रवर्गासह सुनिश्चित करण्यात येत आहेत.

३. सदर शासन निर्णय, केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि.०४.०१.२०२१ ची अधिसुचना व सामाजिक न्याय विभागाच्या दि.०२.०२.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सुचनेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२१०७९६९५००४५३११९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने.

सहपत्र :- विवरणपत्र-अ

(श्रीघर डुबे- पाटील)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.मंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

५. मा.राज्यमंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद / विधानसभा विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
७. मा. विधानसभा/ विधान परिषद सर्व सदस्य, विधान मंडळ सचिवालय, मुंबई.
८. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
९. अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०.प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११.प्रधान सचिव, सामान्य प्रशसन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२.आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे
१३. नोदंणी महानिरीक्षक व मुद्राक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य , पुणे.
१४. कक्ष अधिकारी (ई-१-अ), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. निवडनस्ती / कार्यासन म-१.

विवरणपत्र "अ"

शासन निर्णय क्रमांक. आस्थाप-२०२१/७८६/प्र.क्र.१०६/म-१ दि. १६.०७.२०२१ रोजीचे सहपत्र

विभागाचे नांव- नोंदणी व मुद्रांक विभाग

अ.क्रं.	पदनाम	शारिरीक पात्रता	दिव्यांग प्रवर्ग	शारिरीक पात्रता	शेरा
१	व्यवस्थापक, शा.छा.नो.का.पुणे	S, BN, RW, SE, C, MF	PS,PD,OL/OA	शासकीय छायाचित्र नोंदणी कार्यालयय प्रमुख, छायाचित्रण प्रणाली, दस्तांची आवक-जावक, सामुग्री खरेदी, प्रशासकीय व लेखाविषयक बाबीवर नियंत्रण, कामकाजावर नियंत्रण व नोंदणी महा।।निरीक्षक यांनी नेमून दिलेली कामे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
२	स्वीय सहाय्यक		PS,PD,OL	नोंदणी महानिरीक्षक यांचे दैनंदिन कामकाजात मदत करणे व इतर नेमून दिलेली कामे करणे. मुद्रांक अधिक्षक, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यकांचे काम करणे. सह संचालक यांना स्विय सहाय्यक म्हणून काम करणे, संक्षिप्त टिप्पणी काढणे, पत्रव्यवहार हाताळणे इ. व सह संचालक यांनी नेमून दिलेली कामे करणे.	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
३	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	S, BN, RW, SE, C, MF	B.L.V.,PD.D., BL/OL	नोंदणी महानिरीक्षक यांनी दिलेले लघुलेखन, टंकलेखन करणे व इतर नेमून दिलेली कामे करणे. नोंदणी उपमहानिरीक्षक यांनी दिलेले लघुलेखन, टंकलेखन करणे व इतर नेमून दिलेली कामे करणे. कार्यासन अधिकारी क्र.३ यांना कामकाजात साहय करणे व त्यांनी नेमून दिलेले सर्व काम करणे. सहाय्यक संचालक, नगररचना यांचे स्वीय सहाय्यक म्हणून कामे करणे, संक्षिप्त टिप्पणे घेणे. मुद्रांक अधिक्षक, मुंबई यांनी ठरवून दिल्याप्रमाणे लघूलेखकाचे काम करणे.	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
४	सॉफ्टवेअर एनालायझर	S, BN, RW, SE, C, MF	PS,PD,OL/OA	संगणक प्रणाली विकसित करणे व त्याअनुषंगाने सर्व कार्यवाही करणे व का.३ यांना मदत करणे.	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.

५	कॉम्प्युटर प्रोग्रेमर	S, BN, RW, SE, C, MF	PS,PD,OL/OA	संगणक प्रशिक्षण व त्या अनुषंगाने कार्यक्रम राबविणेसाठी का.३ यांना मदत करणे.	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
६	वरिष्ठ लिपिक	S, BN, RW, SE, C, MF	LV/PS, PD, OL/OA/BL	<p>बी.ओ.टी संस्थांशी संबंधित पत्रव्यवहार व दुनि.श्रेणी १ यांना मदत करणे.</p> <p>सॉफ्टवेअर ऐनालायझर यांना त्यांचेशी संबंधित कामात मदत करणे.</p> <p>कॉम्प्युटर प्रोग्रेमर यांना त्यांचेशी संबंधित कामात मदत करणे.</p> <p>दस्तऐवजाच्या प्रतिलिपी करण्याची पद्धत (हस्तलिखित, छापील, छायाचित्रण व झेरॅक्स) विषयक प्रकरणे, नोंदणी फी फरक वसुली व नोंदणी फी परतावा, नोंदणी फी चे दरामध्ये सुधारणा.</p> <p>दस्तलेखनिक परवाने, अपील व एप्लीकेशन प्रकरणे हाताळणे, कार्यासनाकडील प्राप्त सर्व तक्रारीबाबत कार्यवाही करणे.</p> <p>तांत्रीक बाबतीतील पत्रव्यवहार पहाणे, माहिती संकलनामध्ये सर्व नस्ती सांभाळणे, कार्यालयीन आस्थापना व लेखा विषयक बाबी हाताळणे (पगार बिले, सेवापुस्तके इ.)</p> <p>खालील कामकाजापैकी नेमून दिलेले काम - शेअर बाजार येथील दलालांकडून झालेल्या व्यवहारांची विवरणपत्रे पडताळून त्यावर मुद्रांक लावून परत करणे, कोषागाराकडून आलेले, अ--- मेमो पडताळून त्यावर कार्यवाही करण्यामध्ये मुद्रांक निरीक्षकांना मदत करणे, कार्यालयीन स्टेशनरी मागविणे, वाटप करणे, माफी योजना अंतर्गत प्रकरणांना नोटीसा काढणे व इतर कामकाज करणे, व इतर कार्यालयीन पत्रव्यवहार सांभाळणे.</p> <p>दस्तऐवज नोंदणीचे कामकाजामध्ये सह दुव्यम निबधंक वर्ग २ यांना मदत करणे.</p> <p>तांत्रीक बाबीसंबंधी पत्रव्यवहार पहाणे, माहिती संकलनामध्ये सहाय्यक नगररचनाकार यांना मदत करणे.</p>	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
७	वाहन चालक	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF		वाहन चालविणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.

८	प्रमुख परिधक/ छायाचित्रकार	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	PD,D,OL	छायाचित्रणाचे कामावार नियंत्रण, चित्रीत झालेल्या नचित्रपट्ट्या तपासणे, डेक्हलपिंगसाठी लागणारी रसायने योग्य प्रमाणात संबंधितांनास देणे, फोटो विभागाला लागणारे सर्व साहित्य मागविणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
९	वरीष्ठ तंत्रसहाय्यक	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	PS,PD,OL	नचित्रपट्टीचे डेक्हलपींग करणे, छायाचित्रण व मुद्रण मुद्रीत पानाचे परीक्षण करणे, दररोज नेमून दिलेल्या इष्टाकाप्रमाणे काम करणे, दस्तऐवज व्यवस्थीतरीत्या मुद्रण होतात किंवा नाही याची खात्री करणे, रसायने एकत्र करून कामास वापरणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
१०	कनिष्ठ तंत्रसहाय्यक	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	PS,PD,OL	छायाचित्रण विभागात रिडर प्रीटर किंवा डेक्हलपिंग विभागात नचित्रपट्टीवर मुद्रण व सॉटींग विभागात आवश्यक ती कामे करणे, कार्यदेशक यांनी नेमून दिलेले कामे करणे, छायाचित्रकार, परिवर्धक, रंगसंगतीकार यांना सहाय्य करणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
११	नाईक	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	LV,PS, PD,D,OL/OA	वरिष्ठानी सांगीतलेली कामे पार पाडणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
१२	बाईंडर	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	LV,PD,BL/OL	वरिष्ठानी सांगीतलेली कामे पार पाडणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
१३	शिपाई	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	LV,PS, PD,OL/OA	मुद्रांक लावलेले दस्तऐवज पक्षकारांच्या स्वाक्ष-या घेवून परत करणे, मुद्राकाचा साठा, वितरण, यांत मदत करणे, विविध कार्यालयातून रोख रक्कम आणणे व मुद्रांक पुरविणे याकामी मदत करणे व कार्यालयीन स्वच्छता व इतर कामकाज करणे.	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
१४	हमाल	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	LV, PS, PD,D	वरिष्ठानी सांगीतलेली कामे पार पाडणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.
१५	माळी	S, ST, W, L, PP, BN, RW, SE, C, MF	LV, PS, PD,D,OL/OA	कार्यालयातील बागेची देखभाल व बागकाम करणे	केंद्र शासनाच्या दि.४/१/२०२१ च्या अधिसूचनेनुसार.

शासन निर्णय शासन निर्णय क्र.आस्थाप-२०२१/७८६/प्र.क्र.१०६/म-१, दि.१६/०७/२०२१ रोजीचे सहपत्र

Abbreviations:

Sr. No	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	B	Blind	11	PD	Partially Deaf
2	LV	Low Vision	12	AAV	Acid Attack Victim
3	D	Deaf	13	ASD	Autism Spectrum Disorder (M= Mild, MoD=Moderate)
4	HH	Hearing Handicapped	14	ID	Intellectual Disability
5	OL	One Leg	15	SLD	Special Learning Disability
6	OAL	One Arm and One Leg	16	MI	Mental Illness
7	CP	Cerebral Palsy	17	MD	Multiple Disability
8	LC	Leprosy Cured	18	DW	Dwarfism
9	OA	One Arm	19	BL	Both Leg
10	DW	Dwarfism	20	BLV	Blindness and Low Vision

Abbreviations:

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	S	Sitting	7	PP	Pulling & pushing
2	ST	Standing	8	MF	Manipulation by fingers
3	W	Walking	9	SE	Seeing
4	BN	Bending	10	H	Hearing
5	L	Lifting	11	C	Communication
6	KC	Kneeling & Crouching	12	RW	Reading and Writing